

Департамент культури та взаємозв'язків з громадськістю
Черкаської обласної державної адміністрації

Комунальний заклад «Обласна універсальна наукова
бібліотека імені Тараса Шевченка»
Черкаської обласної ради

Серія «Державні символи України»

Герб України – символ незалежності та боротьби

Інформаційний список літератури

Черкаси 2025

Укладачі

А. І. Левченко
В. М. Поліщук-Левченко

Редакторка

О. І. Дяглюк

Герб України – символ незалежності та боротьби :
інформ. список літ. / Упр. культури та охорони культур. спадщини Черкас. облдержадмін., Комун. закл. «Обл. універс. наук. б-ка ім. Тараса Шевченка» Черкас. облради ; уклад.: А. І. Левченко, В. М. Поліщук-Левченко. – Черкаси : ОУНБ ім. Тараса Шевченка, 2025. – 14 с. : іл.

Інформаційний список літератури містить матеріали про державний символ – Герб України.

Історичний поступ, становлення, утвердження та сучасний стан Державного Герба – у пропонованих джерелах із періодичних видань, книг та інтернет-ресурсів. Список також містить матеріали про герби Черкаської області та міста Черкаси.

Видання адресовано широкому колу користувачів.

Герб України – символ незалежності та боротьби

Тризуб – один із трьох офіційних символів України, крім Прапора й Гімну. Символізує і презентує нашу країну як незалежну державу та відіграє надзвичайно важливу роль, ставши символом єднання, стійкості та героїзму, які демонструє сьогодні світові український народ.

Державний Герб незалежної України – це золотий тризуб на синьому щиті, знак Київської держави часів правління Володимира Великого, символ безперервного тривалого історичного розвитку українського народу.

Конституція України : станом на 3 черв. 2019 р. : (відповідає офіц. текстові). – Київ : Центр учб. літ., 2019. – 65 с.
Державний герб України, ст. 20.

Про державні символи України : постанова Верховної Ради України від 8 верес. 1996 р. № 347 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 45. – Ст. 241.

Про Державний Герб України : постанова Верховної Ради України від 19 лют. 1992 р. № 2137 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 40. – Ст. 592.

* * *

Бєлов, О. Герб України – символ віри й надії / Олександр Бєлов, Георгій Шаповалов // Урядовий кур'єр. – 2007. – 5 квіт. (№ 61). – С. 14 : іл.

Бєлов, О. Герб України – які ідеї він містить у собі? : [одна з версій походження символу] / Олександр Бєлов, Георгій Шаповалов // Дзеркало тижня. – 2012. – 3 берез. (№ 8). – С. 15 : іл.

Бєлов, О. Ф. Український тризуб: історія дослідження та історичний реконструкт : монографія / Бєлов О. Ф., Шаповалов Г. І. ; НАН України, Ін-т укр. археології та джерелознавства ім. М. С Грушевського. – Запоріжжя : Дике Поле, 2008. – 264 с. : іл.

Відродження української національної символіки : зб. ст. / упоряд. : А. Бережина, А. Гречило, А. Малієнко. – Київ : Пам'ятки України, 2021. – 560 с. : іл.

Гломозда, К. Ю. Історичні гербові відзнаки та прапорові барви України : [історія укр. держ. символіки] / К. Ю. Гломозда, Д. Б. Яневська // Український історичний журнал. – 1990. – № 4/6. – С. 43–55.

Головченко, В. Державна символіка: використання і захист [Т] : [законотворення] / Валентин Головченко, Андрій Потьомкін // Юридичний вісник України. – 2006. – 6-12 трав. (№ 18). – С. 5 : іл.

Гречило, А. Б. Герби міст України (XIV–I пол. XX ст.) : наук.-популяр. видання / А. Гречило, Ю. Савчук, І. Сварник. – Київ : Брама, 2001. – 400 с. : іл.

Гречило, А. Б. Герби та прапори міст і сіл України : у 2-х ч. : Ч. 1. – Львів : Друкарські куншти, 2004. – 120 с., 44 с. іл.

Гречило, А. Б. Затвердження гербів міст Правобережної України в 1791–1792 рр. – Київ ; Львів : [б.в], 1997. – 24 с.

Гречило, А. Зигзаги українського державного герботворення: 100 років без крапки : [про символи, що з'являлися на укр. гербах у різні часи, та історію створення великого герба в наші дні] / Андрій Гречило // Антиквар. – 2020. – № 5. – С. 68–75 : іл.

Гречило, А. Б. Сучасні символи областей України. – Київ ; Львів : [б.в.], 2008. – 48 с. : іл.

Гречило, А. Українська територіальна геральдика : монографія / Андрій Гречило. – Львів : Ін-т укр. археографії та джерелознав., 2010. – 279 с. : іл. – Бібліогр. : с. 215–257.

Дмитрієнко, М. Великий герб держави : [традиції побутування великого і малого Державних Гербів України] / Марія Дмитрієнко, Юрій Савчук // Культура і життя. – 2009. – 18-24 верес. (№ 37). – С. [1]–9 : іл. ; 25 верес.-1 жовт. (№ 38). – С. 15–16 : іл.

Те саме // Військово-історичний альманах. – 2001. – Число 1. – С. 104–109 : іл. – Бібліогр. : с. 109.

Єрцен-Глерон, В. Про Великий герб України [Т] / Віктор фон Єрцен-Глерон // Культура і життя. – 2015. – 13-19 лют. (№ 7). – С. 11–13 : іл.

Зворигіна, Н. Тризуб – символ України на всі часи : запорізькі історики обґрунтували друкований зміст Герба України / Наталя Зворигіна // Урядовий кур'єр. – 2011. – 19 трав. (№ 89). – С. 6 : іл.

Кобилецька, В. Тризуб чи тамга? : [про варіант Великого Герба України від черкас. краєзнавця і геральдиста В. Кузуба] / Вікторія Кобилецька // Молодь Черкащини. – 2009. – 28 жовт. (№ 44). – С. 9 : фот.

Луців, А. Г. Державний Герб України : (домисли і дійсність) / Луців А. Г. – Тернопіль : Джура, 2003. – 32 с.

Мицик, В. Образ світу : [походження Тризуба та Прапора України] / Вадим Мицик // Українська культура. – 1994. – № 11/12. – С. 36–38 : іл.

Палій, А.-В. Тризуб – символ розвитку духовності людства / Анна-Віталія Палій // Дзвін. – 2017. – № 2. – С. [154]–163 : іл.

Румянцева, В. В. Історія, карбована в гербах : [історія походж. гербів укр. міст] / Румянцева В. В. – Київ : Знання, 1987. – 48 с.

Савчук, Ю. «І між гербами нема йому подібного...» : [історія Нац. Герба II пол. XVIII ст.] / Юрій Савчук // Народна армія. – 2005. – 13 груд. (№ 234). – С. 7 : іл.

Светоцький, О. Поняття, ознаки, атрибути та символи державності / Олександр Светоцький // Право України. – 2021. – № 9. – С. 22–25. – Бібліогр. в підрядк. прим.

Совінська, Н. Українська національна символіка в контексті історичної правди / Наталія Совінська // Психологія і суспільство. – 2003. – № 2. – С. 4–11. – Бібліогр.: с. 11.

Сергійчук, В. І. Національна символіка України. Тризуб : [версії про походження тризуба] / Володимир Іванович Сергійчук // Наука і суспільство. – 1990. – № 5. – С. 40–41 : іл.

Україна: герби та прапори = Украина: гербы и флаги = Ukrain: Arms and Flags / [упоряд. В. Г. Кисляк, О. А. Нескромний ; ред. Ю. П. Дяченко, Л. В. Молодова]. – Київ : Парлам. вид-во, 2020. – 495 с. : іл.

Філіппов, О. Зачаровані лабіринти української геральдики : [загальні правила геральдики і норми законодавства] / Олексій Філіппов // Дзеркало тижня. – 2002. – 3 серп. (№ 29). – С. 20.

Шевчук, А. Золоте Трисуття Тризуба-Трояна : [символіка, історія, походження тризуба] / Анатолій Шевчук // Українська мова й література. – 2006. – № 9/10. – С. 152–158. – Бібліогр.: с. 158 : іл.

Шумило, С. Володимирів Тризуб із Хрестом: забутий сакральний символ України : до 100-ліття проголошення тризуба держ. гербом України / Сергій Шумило // День. – 2018. – 23-24 берез. (№ 51/52). – С. 14–15 : іл.

Те саме // Культура і життя. – 2018. – 30 берез. (№ 13). – С. 6–9.

Шумило, С. Тризуб із хрестом : 100 р. боротьби за право на існування : зб. ст. / С. Шумило ; упоряд. : Роман Гунда, Андрій Бережина // Україна. Пам'ять боротьби. – Львів, 2021. – С. 5–53 : іл.

Інтернет-ресурси

Герб України [Електронний ресурс] // uk.wikipedia.org/. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Герб_України (дата звернення: 30.01.2025). – Назва з екрана.

Герб Черкас [Електронний ресурс] // uk.wikipedia.org/. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 30.01.2025). – Назва з екрана.

19 лютого відзначаємо День Державного Герба України. Цікаві факти про тризуб [Електронний ресурс] // mpmr.gov.ua. – Режим доступу : <https://mpmr.gov.ua/news/3594/19-lutogo-vidznacemo-den-derzavnogo-gerba-ukraini-cikavi-fakti-pro-trizub> (дата звернення: 30.01.2025). – Назва з екрана.

Символіка Черкаської області [Електронний ресурс] : [Герб] // ck-oda.gov.ua : офіц. портал. – Режим доступу : <https://ck-oda.gov.ua/symbolika-ta-naselennya-cherkaskoji-oblasti/> (дата звернення: 30.01.2025). – Назва з екрана.

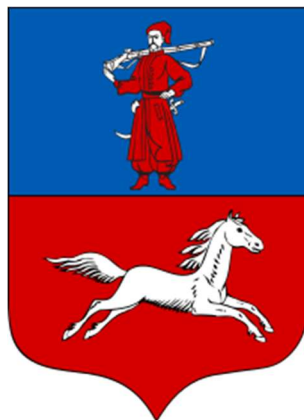
Тризуб. 3 нагоди відзначення Дня Державного Герба [Електронний ресурс] / Черкас. обл. універс. наук. б-ка ім. Тараса Шевченка // Youtube.com : вебсайт. – Електрон. відеодані. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=w9JWIZvVMoY> (дата звернення: 30.01.2025). – Назва з екрана.

Українська національна державна символіка [Електронний ресурс] // www.slideshare.net/. – Режим доступу : <https://www.slideshare.net/slideshow/ss-51932113/51932113> (дата звернення: 30.01.2025). – Назва з екрана.

Що приховує символіка черкаського гербу [Електронний ресурс] // cherkasy-future.com.ua/. – Режим доступу : <https://cherkasy-future.com.ua/uk/eternal-shho-pryhovuye-symvolika-cherkaskogo-gerbu> (дата звернення: 30.01.2025). – Назва з екрана.

Символи Черкащини: Герб

Герб Черкаської області – символ славного козацького минулого, української ментальності, сили й незламності. Герб Черкас символічно вказує на безпосереднє відношення міста до формування козацтва в Україні.

Про затвердження герба і прапора Черкаської області : рішення Черкас. облради від 4 лип. 2000 р. № 16–22. Описи герба та прапора Черкаської області // Нова доба. – 2000. – 18 лип. (№ 55). – Дод.: Офіц. сторінки, с. 1, 4 : іл.

* * *

Безуглий, В. Правильні й неправильні герби : [про діяльність Черкас. обл. геральд. т-ва та його дир. О. Г.

Толкушина] / Володимир Безуглий // Нова доба. – 2009. – 27 січ. (№ 8). – С. 17 : іл.

Вівчарик, Н. Секрети геральдики Черкащини / Назарій Вівчарик // Прес-Центр. – 2009. – 21 січ. (№ 3). – С. 8. : іл.

Волошина, Г. Герби вільного міста Черкаси / Галина Волошина // Антенна. – 2007. – 18 лип. (№ 29). – С. 11 : іл.

Геральдика Черкащини у фалеристиці : [значки із зображеннями гербів, геральд. знаків та символів міст сучас. Черкас. обл.] / підгот. С. Лячинський // Шевченків край. – 1999. – 4 верес. (№ 67/68). – С. 5 : іл.

[Герб Корсуня та Корсунь-Шевченківського регіону]
// Малий енциклопедичний словник Корсунщини : у 2 т. Т. 1 : А–К. – Корсунь-Шевченківський : [б. в.], 2003. – С. 50–52 : іл.

Герб міста Звенигородки, затв. XIII сесією Звенигородської міської ради XXIII скликання 28 лют. 2001 р.
// Спадщина : альманах. – Звенигородка, 2002. – С. 2 : іл.

Герб Сміли. Прапор Сміли : [автор герба і прапора О. Г. Толкушин] // Смілянські обрії. – 1992. – 1 серп. (№ 93). – С. [1] : іл.

[Герби та прапори Черкаської області] // Україна: герби та прапори / упоряд. В. Г. Кисляк, О. А. Нескромний. – Київ, 2020. – С. 427–443 : іл.

Герби Черкащини // Історія Шевченкового краю 1939–2002 рр. : навч. посіб. з історії Черкащини. – Черкаси, 2003. – С. 197–203 : іл.

Герби Черкащини – відображення козацького коду українців // Черкащина козацька / [Чепелуха В. Г., Сандига Л. В., Магеррамов В. Ф. [та ін.]. – Черкаси, 2021. – С. 49–67 : іл.

Грановський, Д. Про золотоніський герб: історії виникнення та геральдичні тлумачення : [геральд. т-во

презентувало герб у м. Золотоноша] / Дмитро Грановський // Златокрай. – 2023. – 24 серп. (№ 34). – С. 8 : фот.

Гречило, А. Герб міста Чигирин / Андрій Гречило // Пам'ятки України. – 2002. - № 2. – С. 55–57 : іл. – Бібліогр.: с. 57.

Гречило, А. Герб старовинного міста : [м. Чигирин] / Андрій Гречило // Культура і життя. – 2009. – 23-31 жовт. (№ 42). – С. 21 : іл.

Гречило, А. [Герби міст Черкащини] // Гречило А. Затвердження гербів міст Правобережної України в 1791–92 рр. – Київ ; Львів : [б. в.], 1997. – С. 10–19 : іл.

Гречило, А. [Герб Черкаської області] // Гречило А. Сучасні символи областей України. – Київ ; Львів, 2008. – С. 22–55 : іл.

Гречило, А. Черкаська область : [прапор і герб] // Гречило А. Сучасні символи областей України. – Київ ; Львів, 2008. – С. 22–25 : іл.

Затверджено герб та прапор Звенигородського району // Шевченків край. – 2003. – 11 черв. (№ 46). – С. [1] : іл.

Княжев, В. С. [Опис герба і прапора Смілян. р-ну] // Княжев В. С. Адреса долі – Смілянщина моя : іст.-краєзнавчий нарис. – Сміла, 2000. – С. 26–27 : іл.

Кривошея, І. Історія та геральдика Умані / Ігор Кривошея. – Умань : Жовтий О. О., 2010. – 23 с.

Лячинський, С. Геральдика Черкащини: історія становлення гербів міст і сіл сучасної Черкаської області : [герб м. Жашкова] / Лячинський С. // Шевченків край. – 1999. – 12 трав. (№ 36). – С. 3 : іл.

Лячинський, С. Історія становлення герба міста Звенигородки : [XVIII–XX ст.] / Станіслав Лячинський // Спадщина. – 2004. – № 1. – С. 6–9 : іл.

Маньківщина з гербом і прапором : [символіка Маньків. р-ну] // Маньківські новини. – 2007. – 20 січ. (№ 5). – С. [1] : іл.

Нікітенко, В. Символ єдності і самотності : [герб Городищ. р-ну] / Вадим Нікітенко // Вісник Городищини. – 2011. – 26 серп. (№ 34). – С. 3 : іл.

Нікіфоров, В. Легендарна постать : [герб м. Сміли] / Володимир Нікіфоров // Смілянські обрії. – 2007. – 8 черв. (№ 23). – С. 6 : іл.

Панченко, В. О. [Відомості про герб міста Черкас XIV–поч. XX ст.] // Панченко В. О. Міська геральдика старої України. – Київ, 2021. – С. 439–440 : іл.

Панченко, В. Геральдика золотоніського краю // Краєзнавство Черкащини : збірник. – Черкаси, 2005. – Вип. 8. – С. 185–192 : іл.

Панченко, В. Геральдика Золотоніського краю / Володимир Панченко // Науковий світ. – 2002. – № 11. – С. 28–29 : іл.

Панченко, В. Геральдика Черкащини : [опис гербів Черкас, Сміли, Яснозір'я, (Білозір'я), Мошен, Ломоватого] / Володимир Панченко // Науковий світ. – 2000. – № 10. – С. 26–27 : іл.

Панченко, В. Геральдика Шевченкового краю : [герби Звенигородки, Катеринополя, Корсуня, Канева XVIII–XIX ст.] / Володимир Панченко // Науковий світ. – 2001. – № 3. – С. 28–29 : іл.

Панченко, В. Герби військових поселень степової України : [зокрема, герб міста Умані 1845 р.] / Володимир Панченко // Науковий світ. – 2001. – № 1. – С. 20–21 : іл.

Панченко, В. Герби Гетьманських столиць України : [Герб Чигирини] / Володимир Панченко // Науковий світ. – 1999. – № 4. – С. 36–37 : іл.

Панченко, В. Герби міст і сіл Черкащини // Панченко В. Старовинні герби українських міст. – Київ, 2018. – С. 30–361 : іл.

Панченко, В. [Герби насел. пунктів Черкащини] // Панченко В. Міські та містечкові герби України. – Київ, 2000. – С. 41–176 : іл.

Під знаком козацької слави : [герб і прапор Черкас. обл.] // Урядовий кур'єр. – 2011. – 29 квіт. (№ 78). – С. 8.

Про затвердження символіки району : [герб і прапор Корсунь-Шевченків. р-ну] // Надросся. – 2002. – 9 січ. (№ 2). – С. 2 : іл.

Символи громади створив військовий : [затв. герб, прапор і логотип у м. Шпола Шполян. ТГ Звенигород. р-ну Черкас. обл.] // Шполянські вісті. – 2023. – 28 груд. (№ 52). – С. 3 : іл.

Символи Черкащини : [Герб. Прапор] // Рада. Депутатські будні: досвід, проблеми, пошуки : зб. матеріалів. – Черкаси, 2003. – Трав.-черв. – С. 52–55 : іл.

Теліженко, О. Олександра Теліженко: «Без Шевченка герб Черкащини перестане бути живим» : [про герб Черкас. обл.] : бесіда із заслуж. худож. України Олександром Теліженко / записала Оксана Швед // Молодь Черкащини. – 2014. – 1-8 січ. (№ 1/2). – С. 11 : іл.

Чабан, С. Герб і прапор Городищенського р-ну / С. Чабан // Вісник Городищини. – 2003. – 26 листоп. (№ 92). – С. [1] : іл.

Щербатюк, В. Символіка місцевого самоврядування – один із чинників формування системи державної влади України : [герб Лисянки, прапор і герб Лисян. р-ну] / В. Щербатюк // Понад Тікичем. – 2006. – 26 верес. (№ 72). – С. 3 : іл.

Триzub – наша гордість і слава: вірші про Державний Герб

Верес Демиденко, Г. Триzub [Електронний ресурс] : [вірш] / Ганна Верес Демиденко. – Режим доступу : // <https://www.poetryclub.com.ua/getpoeem.php?id=986137> (дата звернення: 30.01.2025). – Назва з екрана.

Красоткіна, Н. Наш герб – Триzub [Електронний ресурс] : [вірш] / Надія Красоткіна. – Режим доступу : // krasotkina.com/. – Режим доступу : <https://krasotkina.com/вірші/Наш%20Герб-триzub.html> (дата звернення: 30.01.2025). – Назва з екрана.

Паронова, В. Триzub [Електронний ресурс] : [вірш] / Віра Паронова. – Режим доступу : // <http://abetka.ukrlife.org/ua/about.html> (дата звернення: 30.01.2025). – Назва з екрана.

Петришин, І. Триzub [Електронний ресурс] : [вірш] / Іван Петришин. – Режим доступу : // <https://probapera.org/publication/13/55127/tryzub.html> (дата звернення: 30.01.2025). – Назва з екрана.

Поклад, Н. Герб [Електронний ресурс] : [вірш] / Н. Поклад. – Режим доступу : <https://soroka-vorona.info/virshi/herb/> (дата звернення: 30.01.2025). – Назва з екрана.

Герб України – символ Незалежності та боротьби

Інформаційний список літератури

Укладачі
Левченко Анастасія Ігорівна
Поліщук-Левченко Вікторія Миколаївна

Відповідальна за випуск

Л. Д. Дядик

Редакторка

О. І. Дяглюк

Формат 60x84/16

Видавець і виготовлювач
Комунальний заклад «Обласна універсальна наукова
бібліотека імені Тараса Шевченка»,
вул. Байди-Вишневецького, 8, м. Черкаси, 18001

Підписано до друку 11.02.2025. Тир. 35. Ксерокс ОУНБ імені Тараса Шевченка